

GAUERSLUND

FOLKESKOLENS ORDNING.

Gauerslund sogn har været delt i 3 skoledistrikter: Andkær, Gauerslund og Brøndsted. Senere er Gauerslund distrikt blevet delt, og Englystskolens distrikt er kommet til.

Under omtalen af de forskellige huse og gårde har vi under den pågældende adresse fortalt lidt om skolens bygninger og beboere. Her lidt supplerende, dels om den enkelte skole, dels om skolevæsenet som helhed.

ANDKÆR SKOLEDISTRIKT.

I tiden 1724-27 opførtes 25 såkaldte rytter-skoler i Koldinghus Rytterdistrikt, og Andkær skole var en af dem. Normalt byggedes der i nærheden af kirken i sognet, så her var altså en undtagelse.

På alle de 240 rytterskoler, som Frederik IV lod bygge, blev der i væggen indmuret en sådan tavle, der indeholder en lovprisning af Kongens gerning.

Ved bygningen af Andkær fællesskole, flyttede tavlen med og den sidder nu i skolens aula.

Den latinske tekst siger: Denne skole tillige med 240 lignende har VI FREDERIK DEN FJERDE.... i året 1721 opført i de distrikter, som af mig er oprettet til altid at underholde 12 rytterskadroneer.

Under den latinske tekst står så dette vers på dansk:

Halvtredsindstyve Aar, GUD har DU mig opholdet.
At Sygdom, Kriig og Pest mig intet ondt har voldet
Thi yder ieg min Tack, og breeder ud dit Navn,
Og bygger skoler op, De Fattige til Gavn.
GUD lad i dette Værck Din Naades Fylde kiende;
Lad denne min Fundatz bestaa til Verdens Ende:
Lad altid paa min Stool een findes af min Ætt
Som meener DIG MIN GUD, og DISSE SKOLER Rætt.

GAUERSLUND

Rytterskolen fungerede faktisk, med visse småændringer, fra sin opførelse til 1884 for hele Andkær skoledistrikt omfattende Andkær, Andkær Skov, Sellerup og stranden. I 1884 opførtes Andkær skovskole på grund af store afstande og for stort børnetal. Her blev der oprettet et enelærerembede.

Begge skolerne blev nedlagt og solgt til private, da der i 1958 var opført ny skole i Andkær under navnet Andkær Fællesskole. Denne fik nu undervisning af de små fra børnehaveklasse til og med 6. årgang, hvorefter børnene sendes til Gauerslund skole eller Englystskolen for at gå der i 7., 8., 9. og evt. 10. klasse.

Rytterskolen, 1963.

Lærer Tage Dahl Johansen, født 31.8.1908, blev vikar i Andkær i 1935, og året efter kunne han få fast stilling ved Skovskolen, hvis han havde en kone. Han giftede sig 7.8.1936 med Inger Sørensen, født 7.8.1916. Begge var født i Håstrup. – I mange år var der et utal af møder, samtaler, besigtigelser osv., idet man skulle have bygget den nye fællesskole. Den var som nævnt klar i 1958, og Tage Dahl Johansen blev leder af skolen, til han døde 12.8.1976. Tjenesteboligen skulle jo så i løbet af kort tid tømmes, og Inger Johansen flyttede i efteråret 1976 til Toftevej 4A.

Skovskolen, 1935.

BRØNDSTED SKOLEDISTRIKT.

Medens Andkær distrikt er ganske stort og ligger i det nordvestligste hjørne af sognet, er Brøndsted distrikt forholdsvis lille og ligger i det sydligste af sognet.

I 1786 antog Brøndstedborgerne deres første lærer. Vi ved ikke, hvor han underviste, men i 1816 købte og indrettede man det første skolehus, og førnævnte lærer blev kaldet af skoledirektionen til fast lærer i Brøndsted i henhold til skoleloven af 1814. En del af børnene fra Brøndsted har før den tid gået i skole i Gårslev og Pjedsted skoler, men det var jo i nabosognene.

Brøndsted skole før 1909.

I 1857 var der 52 skolesøgende børn i Brøndsted. Man havde besluttet at bygge ny skole, men når der ikke var flere børn, var der kun brug for ét lokale! Der skulle også kun være bolig til én lærer. Man byggede den skole, som ses på billedet (Fruetoften 15), og den

GAUERSLUND

blev brugt til 1909, da man købte stuehuset til den tidligere Hørregård, som blev indrettet som skole med 2 klasselokaler, idet der nu også skulle være en forskolelærerinde.

Brøndsted skole efter 1909.

Der blev senere udvidet, idet skolen fik gymnastiksal i 1939. I 1960 blev skolevæsenet for Gauerslund skoledistrikt gjort købstadsordnet, og Brøndsted-området blev lagt ind under Gauerslund skole. Brøndsted skole blev dog brugt som en slags forskole for de yngste årgange indtil 1967, da Gauerslund skoles tilbygning var færdig. I 1967 solgte kommunen Brøndsted skole, som blev til Trekantens Ungdomscenter, senere Brøndstedcentret.

GAUERSLUND SKOLEDISTRIKT.

Når den kongelige skole i 1720erne blev bygget i Andkær og ikke i Gauerslund, kan det vel skyldes, at der var flere børn i Andkær. I 1970erne og op mod slutningen af 90erne var Gauerslund skole kommunens største, men det skyldes ikke Gauerslund by. Efter jernbanens anlæg i 1860erne blev Børkop til lidt af en by, og efter DKI's fremkomst omkring århundredskiftet er Brejning ligeledes blevet til by, og begge disse byer sendte børnene til Gauerslund skole, som i 1970-erne har fået fraskilt det meste af Børkop by til Englystskolens distrikt.

Ved siden af kirken lå et degnehus, hvor sognedegnen boede, og hans opgave var naturlig-

vis først og fremmest at passe sit arbejde med de kirkelige handlinger, men efter konfirmationens indførelse i 1736 var det også hans opgave at bibringe sognets ungdom et vist minimum af religionskundskab. Det blev så ret naturligt snart til en smule undervisning i andre fag, og der blev bygget skolestue i enden af degnehuset. Sognets beboere har dog også selv været aktive, og der har været antaget skoleholdere af diverse arter til at "læse med byens børn", og denne undervisning har vel fundet sted i private hjem eller i lejede lokaler.

Gauerslund skole, 1895.

Degnehuset blev dog ikke vedligeholdt, så det var noget ret forfaldent, man i 1814 anskaffede, da den nye lov om undervisning på landet kom. Degneboligen blev erhvervet, og der blev bygget lidt til, og så fungerede det ellers til 1852, da det var blevet så ringe, at det ikke længere kunne betale sig at reparere. I umiddelbar nærhed af det gamle byggedes ny skole (ved siden af kirken, senere pensionat) i 1852, men selvfølgelig kun med ét klasselokale og én bolig, for der var jo kun én lærer. I øvrigt var det et grundmuret solidt hus, der i alt havde kostet 1225 rdl. at opføre.

Omkring 1880 var børnetallet vokset så meget, at der måtte en udvidelse til, og der blev oprettet pøgeskoler, både i Børkop og i Brejning, først i lejede lokaler, senere byggede man forskoler.

GAUERSLUND

I Børkop var der pogeskole i Overgaden 10 indtil 1888, da man flyttede hen i Overgaden 14. I 1910 byggede man skole lige midt imellem, Overgaden 12. (Se omtalen af disse huse under de respektive adresser).

I Brejning byggedes forskole i 1923. Denne bygning blev til børneinstitutionen Myretuen. I forskolerne gik børnene i de to første år, hvorefter de blev sendt til Gauerslund. Denne ordning ophørte i 1967, hvorefter alle børnene sendes til Gauerslund skole. Nogle får derved noget længere skolevej, men forhåbentlig samtidig en bedre udnyttelse af de lærerkræfter, der stilles til rådighed.

Men endnu en udvidelse blev nødvendig, eftersom børnetallet stadig steg. I 1901 ændredes udhuset, så der her blev et klasselokale og en lejlighed, og der blev kaldet en andenlærer. Det blev Gert Laursen, der senere blev enelærer ved Andkær Skovskole. – Vi vil også nævne lærer Kresten Hesselager, født 18.2.1884, gift 1912 med Agnete Katrine Hansen, født 13.5.1890. Hesselager var andenlærer i Gauerslund ca. 1910-1912. Hans søn, Johannes Hesselager, havde isenkramforretning i Børkop.

Gauerslund skole, ca. 1930.

I begyndelsen af 1930'erne var det igen nødvendigt at udvide. I en skrivelse fra denne periode nævnes det, at der var 52 børn i én klasse. Eleverne måtte stå ved vindueskarmen, når de skulle skrive. Spørgsmålet var nu,

om der skulle bygges en ny og større skole i Gauerslund, og i så fald, hvor denne skole skulle ligge, eller om der skulle bygges to skoler, én i Børkop og én i Brejning.

”Lagkagebygningen”.

Det vil føre for vidt at komme ind på denne skolestrid, som var lige ved at fremtvinge en sognedeling. Se evt. Vejle Amts historiske Samfunds Årbog 1977, side 51 ff. Bølgerne gik højt, men resultatet blev én skole. Den gamle skole blev solgt til Gudmund Lægdsmand i Børkop, og han indrettede her et privat pensionat, som senere solgtes til DKI.

Den nye skole, som fik sin plads ved Brejningvejen i udkanten af Gauerslund, stod færdig til indvielse i oktober 1935. I skolen var der 4 klasselokaler, sløjdsal og gymnastiksal. Det er den bygning, der af mange kaldtes ”lagkagebygningen” på grund af sit udseende. Bygningen blev nedrevet i forbindelse med renovering i 1994.

I 1954 blev der bygget igen. I den nye tilbygning var der 3 klasselokaler samt et skolekøkken.

At der så sent som i 1960 stadig ikke havde været tale om nogen overbygning i Gauerslund skole, må skyldes, at der var den private realskole, som var en god skole, hvor de unge kunne få deres præliminæreksamen. Denne skole fik størsteparten af sine elever fra de tre skoledistrikter i kommunen, så hvorfor skulle kommunen konkurrere?

GAUERSLUND

I 1960 købte Gauerslund kommune Real-skolen, og skolevæsenet blev købstadsordnet. Der skulle dog gå 7 år, inden lærere og elever fysisk kunne samles i Gauerslund skole.

Efter den store udvidelse, der sluttede i 1967, kunne skolen rumme alle elever fra skoledistriktet, samt for overbygningens vedkommende også elever fra Andkær og fra nabokommunen Gårslev. Året efter byggedes idrætshal i tilknytning til skolen, en hal der ikke alene er skolens gymnastiksal, men også bruges til langt ud på aftenen af diverse idrætsforeninger m.v. Hallen bruges desuden til mange andre formål.

Egentlig var det meningen, at skolen skulle være 2-sporet fra bunden op til 7. klasse, og derefter 4-sporet, idet andre skolers elever kom til. Men i løbet af få år steg elevtallet med rivende hast, og skønt skolen var bygget til at kunne rumme ca. 570 - 600 børn, var man ved skoleårets slutning 1976 oppe på 892 elever.

I 1960, da skolen blev købstadsordnet, gik P. Haahr (født 22.9.1889) af som førstelærer, og P. Gunner Egelund (født 12.6.1915) blev ansat som skoleinspektør. Han fik Elias Møller (f. 18.12.1908) som viceskole-inspektør. Da han desuden var ledende skoleinspektør (chef for hele kommunens skolevæsen) ansattes yderligere en viceskoleinspektør. Det blev Preben Mikkelsen (f. 5.3.1934) pr. februar 1972. Ved Elias Møllers overgang til pensionisttilværelse i 1976, blev P. Mikkelsen sous-chef, og overlærer Aksel Grum (født 2.11.1928) blev 2. viceinspektør.

Fra 1980 blev Egelund skoledirektør, og Mikkelsen og Grum ledede skolen som inspektør og viceinspektør til marts 1994, da de begge besluttede at blive pensionerede. Som ny skoleinspektør kom Esben Krægpøth, (født 25.5.1956), og som viceinspektør: Finn Gatten (f. 9.8.1960). Gatten rejste fra skolen med udgangen af 1999 for at blive skoleinspektør, og i hans sted blev Arne Sejr (f. 15.11.1951) ansat. -15.4.2001 fik Esben Krægpøth anden stilling, og fra august s.å. blev Martin Skov Sørensen (f. 16.11.1947) skolens leder. Han var tidligere i Smidstrup.

Børkop kommunes skolestruktur er lavet om, så der er centraliseret nogle steder. Fra 2001 regnes der med, at Gauerslund skole har 1-2 spor fra 0. til 7. Klasse, derefter 2 spor i 8. og 9. samt 2-3 spor i 10.årgang, med hver sin linie. (10.årgang for Børkop kommune skal kun være i Gauerslund skole). Derudover regnes med 3 centerklasser for elever med generelle indlæringsvanskeligheder, samt 2 modtageklasser for fremmedsprogede med asyl. Der er i alt ca. 420 børn.

ENGLYSTSKOLEN.

Det store antal elever på Gauerslund skole bevirkede, at man efter flere års tilløb fik bygget en ny skole i Børkop. Der blev købt jord fra gården Englyst, og skolen fik navn efter dette. I august 1976 kunne ca. 150 børn flyttes fra Gauerslund til den nye skole, som siden er blevet fuldt udbygget med hele rækken op til 10. Klasse (nu til 9.).

Som leder af skolen ansattes Orla Jørgensen (født 19.5.1938) som inspektør i 1976, og året efter kom Torben Lauritzen som viceinspektør. Da sidstnævnte nogle år senere blev skoleinspektør i Vejle, ansattes Poul Erik Wolff som viceinspektør, og da han rejste til Sønderjylland for at blive inspektør dernede, kom Ebba Jacobsen som viceinspektør til 1994, da hun blev inspektør i Juelsminde kommune. Tage Jørgensen (født 3.1.1961) blev da viceinspektør, og da Orla Jørgensen i 1998 lod sig pensionere, blev Tage Jørgensen inspektør. Som viceinspektør kom Lisbeth Christensen, født 27.8.1952. Hun var ved skolen til 31.7.2001, da hun flyttede til Bogense som skoleleder.

Fra skoleåret 2001-02 regnes med ca. 430 børn i skolen, fordelt over 0.-9 årgang samt 2 centerklasser.

Sluttelig skal anføres endnu engang, at der er flere oplysninger ved de respektive skolers adresse i nærværende bog.

Hvis man ønsker yderligere, kan vi henvise til Fruergårds bog om Almueskolevæsenet i Gauerslund 1721 -1935.

GAUERSLUND

Det vil ikke være muligt at opstille en fuldstændig liste over de lærerkræfter, der i øvrigt

har været ved skolerne, så vi undlader at nævne flere.

Englystskolen 1993.

Vi vil afslutte dette kapitel ved at anføre det, som i 1799 blev indberettet til biskoppen om skolevæsen m.v. i Gauerslund sogn:

1) Sogndegn studiosus Hans Friis har fået kaldsbrev af 9. oktober 1798.

2) Skoleholder ved Andkjær Kongl. Skole: Jens Jensen Langkiær, er ordentlig beskikket 14. maj 1799. Årlig løn: 25 rdl. 4 mark 10 sk. + 1 mark af hver husmand, der har børn over 5 år, og som har under 1 td. hartkorn + græsning på 7 td. land + 1 lispund høe og 1 lispund halm af hver td. hartkorn til vinterfourage + 3 skovlæs træ + 13 læs tørv.

3) Brøndsted skole har bymændene selv bygget, men ikke funderet. Poul Dithlefsen blev skoleholder i 1787. Årlig løn: Renterne af 250 rdl., som Jørgen Brøndsted har skænket (3% af de 150 rdl. 4% af 100 rdl.) = 8 rdl. 3 mk. + 1 td. 5 skp. rug, 1 td. malt, 6 skp. gryn + brændsel. Brøndsted by betaler selv.

4) Gauerslund skole: Skolestue ved den søndre ende af degneboligen. I forrige degn Hans Hartman Bendsens tid nedlagt, temmelig forfalden, så nuværende degn (Hans Friis) bor i lejet værelse hos en bonde.